

Edukacja domowa – zagadnienia do egzaminu – GEOGRAFIA klasa I LO Zakres Podstawowy

I. Obraz Ziemi

1. Jakich wyróżniamy sfery Ziemi?
2. Na jakie dyscypliny dzieli się geografia?
3. Jakimi są źródła informacji geograficznej?
4. Co to są GIS i do czego służą?
5. Wymień elementy mapy.
6. O czym informuje skala? Rodzaje skali.
7. Uporządkuj podane skale w kolejności od najmniejszej do największej: 1 cm – 6 km; 1 cm – 130 km; 1 cm – 30 km; 1 cm – 600 m.
8. Oblicz, jaka jest odległość między Włoszczową a Radomskiem, jeśli na mapie w skali 1:400 000 dzieli je 11,2 cm.
9. Oblicz, jaką długość ma linia kolejowa z Warszawy Zachodniej do Skierniewic na mapie wykonanej w skali 1:3 000 000, jeśli w rzeczywistości stacje te dzieli 66 km.
10. Czytanie mapy poziomicowej.
11. Turysta wyrusza ze schroniska „Markowe Szczawiny” (1180 m n.p.m.) na Babią Górę (1725 m n.p.m.). Oblicz, jaką wysokość pokona w czasie wędrówki na szczyt.
12. Ilościowe i jakościowe metody prezentacji informacji geograficznych na mapach.
13. Podział map ze względu na skalę oraz na treść.
14. Jakimi informacjami można odczytać, posługując się mapą turystyczną?

II. Ziemia we Wszechświecie

15. Budowa Układu Słonecznego.
16. Wymień planety Układu Słonecznego w kolejności od Słońca. Na jakie grupy je dzielimy?
17. Długość promienia równikowego Ziemi wynosi ..., a długość promienia biegunowego ... . Równik, czyli najdłuższy równoleżnik ma długość ... .
18. Wyjaśnij pojęcia: gwiazdozbiór, galaktyka, kometa, orbita, planetoidy, meteoroidy.
19. Za twórcę jakiej teorii jest uznawany Mikołaj Kopernik?
20. Cechy ruchu obiegowego Ziemi.
21. Następstwa ruchu obiegowego Ziemi.
22. Pierwsze dni astronomicznych pór roku – przesilenie i równonoc – cechy charakterystyczne.
23. Strefy oświetlenia Ziemi.
24. Cechy ruchu obrotowego Ziemi.
25. Następstwa ruchu obrotowego Ziemi.
26. Rodzaje czasu na Ziemi.
27. Która godzina jest w Pradze (14°E), jeżeli w Tokio (140°E) jest godzina 11:00?
28. Która godzina jest w Amsterdamie (5°E), jeśli w Krakowie (20°E) jest godzina 12:00 czasu słonecznego?
29. W których miastach Europy latem dni są najkrótsze, Słońce góruje o tej samej godzinie, zimą dni są krótsze niż w Polsce, jest taka strefa czasowa?

III. Atmosfera

30. Jakimi czynnikami wpływają na temperaturę powietrza na Ziemi?
31. Obliczanie na podstawie danych z pomiarów średniej dobowej temperatury powietrza oraz amplitudy temperatury powietrza.
32. Rozkład temperatury powietrza na kuli ziemskiej.
33. Co to jest ciśnienie atmosferyczne? W jakiej jednostce go mierzymy?
34. Co to są wyż i niż baryczny oraz jak powstają?
35. Rozkład ciśnienia barycznego na kuli ziemskiej.

36. Globalna cyrkulacja atmosferyczna.
37. Cyrkulacja powietrza w strefie międzyzwrotnikowej – powstawanie pasatów.
38. Cyrkulacja powietrza w strefach umiarkowanych.
39. Cyrkulacja powietrza w strefach okołobiegunowych.
40. Cyrkulacja monsunowa.
41. Opady i osady atmosferyczne.
42. Czynniki wpływające na ilość opadów na kuli ziemskiej.
43. Rozkład opadów na kuli ziemskiej.
44. Co to jest pogoda i jakie są jej składniki?
45. Czym jest mapa synoptyczna?
46. Rodzaje frontów atmosferycznych.
47. Masy powietrza napływające nad Polskę.
48. Co to jest klimat i od czego zależy?
49. Klimaty na kuli ziemskiej i ich cechy charakterystyczne oraz rozmieszczenie na mapie.
50. Typ morski i kontynentalny klimatu.
51. Rozpoznawanie strefy klimatycznej na podstawie opisu lub klimatogramu.

IV. Hydrosfera

52. Zasoby wodne na Ziemi.
53. Jakie morza odznaczają się największym zasoleniem na Ziemi, a jakie najmniejszym?
54. W której części świata woda w oceanach jest najcieplejsza?
55. Jakie skutki dla działalności człowieka niesie działanie chłodnych prądów morskich na obszary lądowe znajdujące się pod ich wpływem?
56. Jakie korzyści dla gospodarki człowieka przynosi występowanie w sąsiedztwie Europy ciepłego prądu morskiego.
57. Podaj przykład źródła zanieczyszczeń wód morskich i oceanicznych na świecie. Następnie wyjaśnij, jakie niesie ono skutki.
58. Wyjaśnij pojęcia: rzeka, jezioro, źródło, ujście, rzeka główna, dopływ, dorzecze, dział wodny, zlewisko.
59. Rodzaje rzek.
60. Jakie są główne rzeki Polski i jakie jest ich zasilanie?
61. Typy jezior i ich przykłady na świecie.
62. Co to jest granica wiecznego śniegu?
63. Gdzie na świecie występują obecnie lodolody?
64. Podaj przykład gór, gdzie występują lodowce górskie?

V. Litosfera. Procesy wewnętrzne

65. Budowa wnętrza Ziemi – warstwy Ziemi.
66. Wyjaśnij pojęcia: kamienie szlachetne, skały, minerały skałotwórcze, surowce mineralne.
67. Budowa skorupy ziemskiej.
68. Podział skał ze względu na pochodzenie wraz z przykładami. Rozpoznawanie rodzajów skał po opisie.
69. Rodzaje surowców mineralnych i ich wykorzystanie przez człowieka.
70. Jakimi wyróżniamy procesy wewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi?
71. Co to są prądy konwekcyjne?
72. Co to jest strefa ryftu? Jaka forma ukształtowania powierzchni tam powstaje?
73. Co to jest strefa subdukcji? Jaka forma ukształtowania powierzchni tam powstaje?
74. Co to są ruchy górotwórcze?
75. W jaki sposób powstają góry fałdowe? Podaj ich przykłady na świecie.
76. W jaki sposób powstają góry zrębowe? Podaj ich przykłady na świecie.
77. W jaki sposób powstają góry wulkaniczne? Podaj ich przykłady na świecie.
78. Co to są ruchy epejrogeniczne?

79. Na czym polega różnica między plutonizmem a wulkanizmem?
80. Czym się różni lava od magmy?
81. Rodzaje intruzji magmowych.
82. Budowa wulkanu.
83. Rodzaje produktów wulkanicznych.
84. Rodzaje wulkanów z przykładami.
85. W jakich miejscach na Ziemi występują wulkany, trzęsienia ziemi?
86. Wyjaśnij pojęcia: trzęsienie ziemi, fala sejsmiczna, epicentrum, hipocentrum, tsunami.

VI. Litosfera. Procesy zewnętrzne

87. Na czym polegają procesy zewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi? Jakie są ich rodzaje?
88. Co to jest wietrzenie i jakie są jego rodzaje?
89. Wyjaśnij pojęcia: akumulacja, erozja, gołoborze, wietrzenie fizyczne, wietrzenie chemiczne, zwietrzelina.
90. Co to jest proces krasowienia?
91. Formy krasu powierzchniowego i podziemnego.
92. Jakie rodzaje rzeźbotwórczej działalności rzeki dominują w poszczególnych odcinkach jej biegu?
93. Na czym polega erozja boczna i co jest jej skutkiem?
94. Rodzaje ujść rzecznych i ich przykłady na świecie.
95. Budowa lodowca górskiego.
96. Formy polodowcowe górskie.
97. Formy krajobrazu polodowcowego z podziałem na formy erozyjne i akumulacyjne.
98. Co to jest abrazja? Jak powstają klify?
99. Na czym polega budująca działalność morza?
100. Jak powstaje mierzeja?
101. Typy wybrzeży morskich i ich przykłady na świecie.
102. Co to jest deflacja i korazja? Na czym polegają i co w ich wyniku powstaje?
103. Rodzaje wydm i rodzaje pustyń.

VII. Pedosfera i biosfera

104. Etapy procesu glebotwórczego.
105. Procesy zachodzące w glebie.
106. Poziomy glebowe i ich charakterystyka.
107. Czynniki glebotwórcze.
108. Rodzaje gleb i ich występowanie na kuli ziemskiej
109. Strefy roślinne na Ziemi występujące od równika do bieguna.
110. Przyporządkowywanie strefom roślinnym właściwych gleb.